

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 269 — Субота, 23 фебруар 1957

**ПРИЧЕ
О МИКИЛУ
И ШИЛИ**

МОЖЕШ ДА ОСТАНЕШ КОД МЕНЕ ДОКАЛ ГОД ЖЕЛИШ!

ЦЕНИМ ТВОЈУ ЛУБАЗНОСТ... АЛ' ЖЕЛИМ ДА ИМАМ СВОЈ ДОМ!

ЧУВАЈ СЕ, ШИЛО... ДА ТЕ НЕ ПРЕВАРЕ!

НЕ БРИНИ, МИКИ! УМЕМ И ЈА ДА БУДЕМ ОПРЕЗАН И ЛУКАВ!

ТРАЖИШ НЕШТО ПРИКАНЕ!

АХА... ЗГОДНУ УДОБНУ КУЋИЦУ!

А. ЛИКШЕ ПРОДАЈЕМ СВЕ! САМО ЗА ГОТОВО!

ЖЕЛЕО БИХ ДА БУДЕ...

КЛИ!

ТАЈНО ЗНАМ КАКВУ ЖЕЛИШ! НЕ ОБРАЖАЈ ПАЖЊУ НА ОВЕ ЛИЦИЦЕ... ТО ЈЕ ПУКА ФОРМАЛНОСТ!

ХЕ! ХЕ! ЈЕДНОМ САМ ПУТИО ЈЕДНОГ МУШТЕРИЗУ ДА ОДЕ... И ТО НИКАД СЕБИ НЕКУ ОПРОСТИТИ!

АХА!

НА ПРОДАЈУ

БУВИШЕ МОДЕРНО?

ДИВНА КУЋА ОСАМНАЕСТ КУПАТИЛА... ИМА МАЛО ДУХОВА, ДОДУШЕ...

БУВИШЕ ВЕЛИКА! ЖЕЛИМ НЕШТО САМО ЗА СЕБЕ!

ЗНАМ! ТАЈНО ЗНАМ! САМО МОРАШ ОДМАХ УЗЕТИ... ИНАЧЕ ОДЕ! ДВЕСТА ХИЛЈАДА! ДИВАН ПОМЕД! НАЈПРИЈАТНИЈЕ ГНЕЗДАШЦЕ КОЈЕ САМ ИКАД ВИДЕО!

УЗИМАМ ГА!

НОВИ МИКИЈЕВИ ДОЖИВЉАЈИ

СТРИП-РОМАН У НАСТАВЦИМА ПОЧИЊЕ У ИДУЋЕМ БРОЈУ

МАЛО КАСНИЈЕ

ПА, ТАЈ МОМАК ЈЕ ИПАК КАЗАО ИСТИНУ! РЕКАО ЈЕ ДА ЈЕ ТО ГНЕЗДО!

— Колико ја знам, томе досад нико није придавао никакву важност, па чак ни доктор Јунц. Ипак, ваш научник је овде, докторе, па га питајте све што желите.

— Он се, природно, неће ничег сећати, — љутито одговори Јунц. — Та операција најдубље брише баш оне делове сећања везане за интелектуални рад. Рик се можда више никад неће сетити свих поједности свог ранијег рада.

— Онда је ствар изгубљена, — рече Фајф. — Шта се ту још може учинити?

— Може... итекако. Постоји неко ко о томе зна, а то је преступник. Он сам не мора да буде анализатор свемира и да зна све појединости. Ипак, он је разговарао с Риком док је овај био сасвим нормалан. Дознао је од њега сигурно толико да нас упуту на даља истраживања. Јер, да није из Рика извукао довољно података не би се усудно да уништи тај драгоцен извор информација. А ти, Рик, сећаш ли се још чега?

— Само тога да опасност прети и да је она у вези са свемирским струјама, — промрља Рик.

— Чему све то? — упита Фајф. — Чак и ако штогод дознате, чему ће вам то послужити? Колико вредности могу да имају теорије овог болесног анализатора свемира, чак и ако би био у стању да вам их изложи?

— Можда сте у праву, а можда не. Зар се бојите да ми дозволите да испитам ту ствар?

— Ја сам против свега онога што би проузроковало препричавања која би, била истинита или лажна, могла имати утицаја на трговину киртом. Слажете ли се са мном, Абел?

Абел је размишљао, осећајући да Фајф веома вешто води ствар томе да сву одговорност за евентуалне тешкоће у трговини киртом пребаци на Трантор. Ипак, он се стави на Јунцову страну.

— Че. Саветујем вам да саслушамо Јунца.

— Хвала, — рече Јунц. — Казали сте једном раније, Фајфе, да је преступник морао убити лекара који је прегледао Рика. То значи да је он вршио неку врсту надзора над Риком за време његовог боравка на Флорини.

— Па?

— Онда се о томе свакако може нешто дознати.

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(48)

Роман од И. АСИМОВА

— Зар мислите да би ти урођеници знали ако их неко држи на оку?

— Зашто не?

— Ви нисте Саркићани и стога не знате. Уверavam вас да урођеници знају своје место. Они се не приближавају племенитима, а кад се племенити њима приближе они гледају у земљу. Они не би приметили да на њих неко мотри.

— Можда је то тачно за обичне урођенике, како их ви називате, — савлађујући гушање одговори Јунц. — Али, овде није реч о једном таквом човеку, Флоринцима испуњеном поштовањем према Саркићанима. Градоначелник нам досад још ништа није казао. Због тога бих желео да му поставим неколико питања.

— Сведочанства тог урођеника су безвредна, — одговори Фајф. — И ја поново захтевам од Трантора да нам га преда, да би био изведен на суд.

— Дозволите да прво разговарам с њим.

— Мислим да вам то не може штетити ако му поставимо неколико питања, Фајфе, — благо се умеша Абел. — Ако се покаже да не може да допринесе осветљавању овог питања, ми бисмо могли да узмемо у разматрање ваш захтев за његово изручење.

Теренс, који досад није дизао поглед са својих испреплетених прстију, за тренутак диже главу. Јунц му се обрати:

— Рик је боравио у вашем насељу од дана кад је био нађен на Флорини?

— Да.

— И ви сте читаво време били у насељу? Мислим, нисте се из њега удаљавали, нисте одлазили на службена путовања?

— Градоначелници не одлазе на службена путовања. Њихова служба је да буду у насељу.

— Онда у вашу службу спада и то да знате о сваком доласку кога било од племенитих у ваше насеље?

— Свакако. То јест, ако уопште долазе. — А да ли су долазили?

— Једном или два пута. Чиста формал-

ност, уверavam вас. Племенити не прљају своје руке киртом, непрерађеним киртом хоћу да кажем.

— Буди пристојан! — готово заурла Фајф.

Теренс га погледа и мирно одговори:

— Можете ли ми што?

Абел се умеша:

— Пустите да се њих двојица објасне, Фајфе. Ви и ја смо сада само гледаоци.

Јунц је осетио огромно задовољство због Теренсове дрскости, али се савлада и рече:

— Одговарајте на моја питања без узгредних коментара, градоначелниче. Кажите ми који су од племенитих посетили ваше насеље у току последње године.

— Како да то знам? Племенити су племенити, а домороци домороци. Иако сам градоначелник, ја сам за њих урођеник. Ја их не сачекујем на улазу у насеље и не питам их за њихова имена. Ја добијем поруку, и то је све. Адресована је: градоначелнику. У њој стоји да ће тог и тог дана племенити доћи у инспекцију и да ја треба да извршим потребне припреме. То зна-

чи да се постарам да радници имају на себи своја најбоља одећа, да се ткачнице прописно очисте, да залиха кирта буде довољна, да сви изгледају задовољни и радосни, да куће и улице буду чисте, да се при руци нађе неколико играчица ако племенити зажеље да виде урођеничке игре, можда и неколико лепих девојка...

— Није то важно, начелниче, — прекиде га Јунц.

— За вас то није важно, али за мене јесте!

После мучних искустава са чиновницима и племенитима на Сарку, на Јунца је градоначелник деловао освежавајуће, као чаша изворске воде. Одлучио је у себи да употреби сав утицај Мебузвезданог бирона и да спречи његово изручење Сарку.

— И то је све што сам ја имао да учиним, — настави Теренс мирније. — Кад племенити стигну, ја се сврставам с народом. Ја не знам ко су они, не проговорим с њима ниједну реч.

— Да ли је ко долазио у инспекцију непосредно пре убиства оног лекара? Претпостављам да знате кад се то догодило?

— Мислим да сам чуо то на радију. Не верујем да је пре тога неко долазио у инспекцију.

— Које припада ваше насеље и земља око њега?

— Племенитом од Фајфе.

— Зар не видите да тим питањима нећете ништа постићи, докторе? — изненада закрешта Стин. — Зар ви мислите да би се Фајф толико деранжирао да сам путује на Флорину да би надзиравао једног иднота? Чему онда служе патролције?

Јунц је изгледао пометен.

— У оваквом случају, кад је у питању светска привреда и опстанак једне планете која читав свемир снабдева драгоценом сировином, сасвим је природно да онај који је овом човеку о тој памћење неће препустити надзор нам њим обичним патролцијама. Ипак, реците, градоначелниче, да ли сте запазили да се у Риковој близини стално налази неки патролција или „лупа“ патролција.

— Не знам. Нисам приметно. Мени су све патролције исте; то су само униформе.

Јунц се нагло окрете Валони. Тренутак раније њено лице је наједном постало бело као креч, а очи разрогачене. Јунцу није промакла та промена.

(Наставиће се)

Посматрајући Јато делфина при игри, човек неизоставно дозове у сећање групу деце која се, живахна и раздрагана, играју у морском пливању. Једно од деце почело је да удара по површини воде. Одмах ће се наћи неколико његових другова који ће прихватити ту игру. Исти је случај с Јатом делфина. Правилан пливачки поредак нарушиће један делфин ескадрини вертикално увице, загњуравши се покретом карактеристичним за делфине или снажно ударивши репом по површини. Одмах ће и

Игра делфина

остали из Јата прихватити игру. Искакаће из воде, дубити на глави, гњурати се.

Многи зоолози сматрају да неке од тих игара делфини не

изводе само да би се забављали, већ са одређеним циљем. Неки од њих претпостављају да делфини искачу из воде да би се ослободили сићушних паразита који су им се накупили на телу, а да ударање реповима претставља неку врсту масаже. Можда је то заиста тачно. Ипак, било да своје покрете изводе из чисте „животне радости“, или с неким циљем, човек који их при томе посматра не може се отети утиску да се делфини играју и да уживају у тој игри

Курир и снег

То се догађало готово свакодневно. Стигла је страшна вест: у Доњем Буковском непријатељ је стрељао 260 људи.

Пуким случајем, чобанче Милан Никић остао је жив. И сам. Имао је свега тринаест година.

Прича се наставља. У село долазе партизани. Мали пастир није се ни за тренутак премишљао. Отишао је у Прву пролетерску бригаду; доделени су га у чету Буре Радојка. Он није био само најмлађи, него и најмањи курир. Био је толико низак да кад се колона пробијала пртинама Милану се ни капа није видела.

Отада су прошле године, па и више од једне деценије. Милан се и сада добро сећа тих времена. Била је зима. Љута као змија. Година 1943...

— Бригада се зауставила у селу Јању. Опанци ми истрнули. Газим готово бос по снегу. Командир набавио у селу

неке старе крпе, па мени, четном куриру, утопио прозебле прсте.

Иако је од зиме и промранутости био на граници снаге, дужност га није мимоишла. Она не зна ни за какве тежобе.

Задатак је гласио: „Два рањена друга чекају да се пребаце до болнице. Милан са још тројицом другова треба да их спасе“.

Бригада је напустила Јању. Партизани који су остали у селу одмах су поставили страже. У другу смену одређен је и тринаестогодишњи Милан. Ветар са снегом шибао је његове румене обрашчице. Завлачио му се у уши, у очи, под закрпљену кошуљу и заносио малу италијанску пушку на нејакном рамену четног курира.

Наједном, одјекнуше пуцњи митраљеза. Непријатељ је био у близини. Милан се прену и диже другове који су се били шћуририли око ватре. Одмах су кренули. Мала група журно је пртила снег носећи рањенике. Пуцњи су се поновили, а кроз ноћ су се чули гласови: „Држте их!“

Милан је био гладан. Ноге су му биле толико прозебле да их готово није ни осећао. Терет га је притискивао. Кад су измакли из села, пред њих се испречи нов непријатељ — снежна брда. Није се смело клонити. Кундацима су разгртали сметове и правили пртину. Морало се напред; рањенике су морали спасти. Прсти су му крварили. Тринаестогодишњи курир није осећао никакав бол.

Наставили су путовање. Другог дана узору сусрела их је густа магла. Личила је на огромни непрозирни вео који се полако ваљао по снегу. Али, морало се напред. Око осам увече стигли су до једне планинске куће. Наоколо је била пустош. У кући су нашли само једну бабу. Били су исцрпени до изнемоглости. Болница је била на домаку, али даље нису могли. Договорили су се и одлучили да затраже помоћ од немоћне старице. Рекли су јој:

— Бако, би ли могла да сакријеш ове рањенике? Она се тргла и крепко рекла:

— Хоћу, хоћу, децо. Не бојте се ви ништа, чуваћу их и павати као рођене... Ваљда неће наићи ђаволи и ваљда неће у ме посумњати...

Рањенике су одмах сместили у шталу. Заградиле су их тако сеном да нико не би могао посумњати да ико има жив у штали.

Борци су пошли даље. Кренули су усусрет Једанаестој бригади, јер су знали да је тих дана морала туда наићи. Милана је морила глад. На поласку се обрати старици:

— Бако, да немаш корицу хлеба? Опрости... Гладан сам... Дуго сам пешачио...

— Синко, причекај мало, баш сад печем хлеб, а старога немам.

— Јој, не могу, бако. — И он похита да стигне другове. — Чекај дете, имам мало пуре, — задржа га старица. И даде му све што је имала. — Боље би било да си сачекао врућ хлеб, он би те окрепио...

Давно су прошла та тешка времена. Милан их се и данас сећа. И баке. Била је то добра старица. Спасла је рањенике, а њему утолила глад. Неколико дана после њиховог одласка, борци Једанаесте бригаде однели су рањенике. Они су не само остали у животу, него су и даље наставили да се боре.

Човек се »поново рађа« сваке године

У току једне године, у човечијем телу се обнови око 98 отсто његових састојка, — тврди др П. Еберсолд, директор одељења за изотопе америчке Комисије за атомску енергију. На тај начин, вели он, после сваког циклуса од једне године ми смо, физички, сасвим ново биће. То је слично некој војној јединици која се сваке године попуњава новим регрутима, али ипак, гледајући споља, остаје иста.

До овог sazнања дошло се захваљујући употреби изотопа. Ови радиоактивни елементи омогућили су и многа друга открића. Унесени у организам, они својим зрачењем помажу научницима да продру у тајну измене материја и да открију шта се све дешава с појединим супстанцама (храном, лековима итд.) које човек свакодневно узима.

WALT DISNEY'S

ВЕЛИКА ПОТЕРА ЗА ЛОКОМОТИВОМ

ГОНЕКИ СЕВЕРЊАКЕ, „ТЕКСАС“ ЈЕ ПУНОМ БРЗИНОМ ХАТЕО У ТУНЕЛ...

ШТА ЛИ СУ НАМ ОДАД ПРИПРЕМИЛИ?

СВЕТЛОСТ! ПРУГА ЈЕ СЛОБОДНА!

УСПЕЛИ СМО!

НИСМО ИМ ДАЛИ ВРЕМЕНА ДА ПОСТАВЕ НОВУ КЛОПКУ!

САМО ДА ИХ СТИГНЕМО ПРЕ НО ШТО ЗАПАЛЕ ПРВИ МОСТ!

НА „ГЕНЕРАЛУ“... ЗАУСТАВИ НА СРЕДИНИ МОСТА!

НАПРЕД ПОКРИВЕНОГ МОСТА, ЕНДРЈУСОВИ ЉУДИ ХИТРО ОБАВЉАЈУ ЗАДАТАК...

ТАКО! САД СВИ НА ТЕНДЕР!

ОВО МОРА УСПЕТИ! ТО НАМ ЈЕ ПОСЛЕДЊА МОЋНОСТ ДА ИХ ЗАУСТАВИМО!

ТАКО! „ТЕКСАС“ НЕ ЋЕ ПРОКИ ОБУДА!

МОРАМО СЕ ЗАУСТАВИТИ ДА НАСЕЧЕМО ДРВА ЗА ЛОКОМОТИВУ!

ВЕШТО КАСНИЈЕ, „ТЕКСАС“ СЕ ПРИМАКАО ЗАПАДНОМ ВАГОНУ, ПОКУШАВАЈУЋИ ДА ГА ОДГУРА ПРЕ НО ШТО ВАТРА ЗАХВАТИ МОСТ. АЛИ...

НЕ МИКЕ СЕ! ЗАКОЧИЛИ СУ ГА!

НАСТАВИТЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

У возу преко мора...

Од првога воза до првога трајекта, брода који служи за превозење читавих железничких композиција преко реке или једног дела мора, није прошло више од неколико деценија. Наиме, кад се разгранала железничка мрежа возови су допрли до морских обала, или до обала река. Робу коју су превозили требало је искрцати из вагона, утоварити у брод, њиме је превести до одређеног места, па је истоварити, а често поново утоварити у нов воз. Разуме се, то је био велики трошак. Грађење железничких мостова преко уских мореуза и канала било је такође скупо. Ето, због свих тих и других тешкоћа родила се мисао о грађењу трајеката.

Први трајект саграђен је у Шкотској, 1851 године. То је био брод „Левијатан“, који је превозио возове од Грантона до Бурнитленда. Лично је на данашње. Готово у исто време саграђен је у Шкотској и други трајект, али су оба доцније замењени мостовима. Први трајект у Америци саграђен је 1878 и превозио је

Бродови за превозење возова морају бити широки, брзи и начињени од јаке грађе, јер то, поред осталог, изискују хитне потребе, трошкови, велики терет итд. Овакав брод подељен је преградама. На главној палуби направљена су

два или више колосека, а изнад ње се налази палуба која служи путницима за одмор или шетњу. Воз се укрцава с крме, а искрцава с прамца. Кад се воз укрцава на овакав брод, онда се шине на њему тачно подесе према шинама на обали, а ако се мења водостање услед плиме и осеке онда се употребљавају разна

Какав је то фарнезиски бик?

Реч фарнезиски означава дело које припада или потиче из галерије дела античке уметности у вили Фарнезе, у Риму, као што су: фарнезиски Херкул, фарнезиски бик, итд.

Око 1550 године, у Каракалиним термама у Риму пронађен је фарнезиски бик. Ово уметничко дело је група израђена од мрамора. Кад је пронађен, фарнезиски бик најпре је припао породици Фарнезе, а од 1826 године налази се у Националном музеју у Напуљу.

Дело фарнезиски бик приказује сцену из грчке митологије. Наиме, по легенди, Антиопа, кћи тебанскога краља Никтеја, родила је са Зевсом два сина: Зетоса и Амфиона. Антиопу прогони краљица Дирка, па Зетос и Амфион, да би осветили мајку, вежу Дирку на бика и убијају је. Баш овај

постројења да би се брод укрцао. Иначе, трајекти су бродови с конфором; у њима се налазе трезарије, барови и све друго што захтевају потребе једног модерног брода. Године 1953 пуштен је у саобраћај један трајект између данских острва и обале западне Немачке. Овај брод може да превезе хиљаду путника и 24 теретна вагона, или 10 путничких вагона који су двапут дужи од теретних. Трајект је иначе латинска реч (трајектус) и значи: скела, прелаз преко воде, прелазак итд.

Фарнезиски бик је грчко уметничко дело, али није оригинал, него је копија дела које су израдила браћа Аполоније и Тауриско, који су били пореклом из Мале Азије, а живели су у I веку. Они су своје дело израдили за град Родос. Фарнезиски бик у Напуљу настао је у II веку; додане су му неке фигуре и пејзажи.

СВЕТЛАРИЦА И СВЕТЛАЧА

Светларица је назив за брод који је усидрен и служи место светловика, а светлача је висок стуб на истакнутом рту или подморској стени. СГ-3 је снабдевен јаком светлошћу.

У „ИШЧЕЗЛОМ СВЕТУ“

Седмог новембра 1910 године збио се чудан догађај: над Лондоном је пролетео преисториски птеродактил. Хиљаду људи видели су кад је провукао своје наизмањко тело кроз прозор Квинс-Хола и виину се у сиво вечерње небо. Али, да дамо реч једном од очевидаца, специјалном дописнику „Дејли-Газета“, господину Е. Д. Мелуину.

„Беле мрље“ давно су ишчезле...

„Две преплашене жене тврде да су га виделе на крову Квинс-Хола, где је чукао неколико часова сличан пакленом чудовишту... Гардиста Мајлз, који се налазио на стражи код Мелборо-Хауса, напустио је своје стражарско место, због чега је био предат војном суду. На суђењу, Мајлз је изјавио да је за време ноћног дежурства случајно погледао у вис и да је тада спазио ђавола који је својим телом заклањао месец. Бацно је пушку и дао се у бег...“

Ево још једног сведочанства, ишчепраног из бродског дневника пароброда „Фрисланд“. Тамо стоји записано да је „над бродом, који је држао курс према југозападу, страшном брзином пролетело нешто што је претстављало средину између крилатог јарца и огромног слепог миша“.

Како се у Лондону нашао живи птеродактил, претставник страшних летећих гуштера који су живели на земљи пре много милиона година? Чудновату птицу-гуштера донела је у британску престоницу из Јужне Америке експедиција професора Челенџера. Та експедиција открила је усред непроходних тропских шума у горњем току Амазона камениту планиску висораван чије су стране биле тако окомите да су потсећале на равне зидове. На тој висоравни, коју нису могле да напусте, сачувале су се до данас преисториске животиње: птеродактили, бронтосаури, гуанодони, диносаури и друга чудовишта која су живела у праскозорје живота наше планете. Ученици експедиције открили су тамо чак и мајмуне-људе. У том свету, изгубљеном на каменитој висоравни усред дунгле, еволуција као да је стала...

Тако прича у свом занимљивом научно-фантастичном роману „Ишчезли свет“ познати енглески писац Артур Конан Дојл. Његова блештава машта толико повесе читаоца да он почиње да верује у постојање „Земље Мепл-Уајта“. А затим, кад затвори књигу, долази разочаране. То је све измишљотина! Никакви ишчезли и изгубљени светови не постоје на нашој планети. „Беле мрље“ давно су избрисане с географских карата и нигде се више не могу срести преисториске животиње.

Да ли је баш тако?

Како се родила замисао о „Ишчезлом свету“ Конана Дојла?

Мада је коме познато да не-приступачна камена висораван коју је Конан Дојл описао у свом роману заиста постоји...

Између 1906 и 1909 године енглески истраживач пуковник Фосет руководио је радовима комисије за повлачење грани-

це између Бразилије и Боливије. Посао се обављао у тешко приступачним областима, у спарној и сивој полутипа тропских шума, где је људима на сваком кораку претила опасност од змија отровница, кајмана и отровних индијанских стрела.

И ту, усред дунгле, у ракли коју чине реке Рио Верде и Рио Гуапорте, пуковник Фосет открио је један каменити плато. Стране те висоравни биле су готово вертикалне и испресецане дубоким пукотинама низ које су се сливали кишни потоци.

Неколико пута покушавао је Фосет да нађе пут до врха Рикардо Франко Хилса, како је назвао тај плато, али без успеха. После читавог низа несрећа, експедиција је била принуђена да напусти тај крај.

По повратку у Лондон, Фосет је много причао свом пријатељу Артуру Конану Дојлу о том путовању и показао му снимке мрачних каменитих зидина које су се дизале усред тропских шума. У другим вечерњим разговорима они су својом маштом населили заговетни плато фантастичним бићима која су давно нестала с лица земље. Тако се родила замисао о познатом Дојловом роману „Ишчезли свет“.

На висораван Рикардо Франко Хилс још није ступила људска нога. Измишљотине писца-фантасте нико још није проверио. Ми ни до данас не знамо каква изненађења очекују истраживаче у тој тајанственој области.

Даља судбина пуковника Фосета није ништа мање занимљива. Он је још неколико пута предузимао истраживачка путовања у неоспитане крајеве Јужне Америке. Нарочито су га привлачиле приче доморо-

даца о томе да негде у сливу Амазоне живи неко необично индијанско племе с високом и посебном културом. Те приче одржале су се до данашњих дана. Пуковник Фосет је сматрао да у тим причама лежи кључ загонетке о ишчезлој Атлантиди, па је решио да пронађе тајанствене Индијанце, потомке некадашњих становника митског континента.

Мали одред зашао је у дунглу и нико га више никад није видео...

Године 1925 он је, у пратњи свог сина Џека и његовог друга Рели Римела, отпутовао у Јужну Америку. Пред одлазак из Енглеске изјавио је новинарима да ће ускоро учинити „огромно важно откриће које ће потрести свет“. Из Кујабија, ма лог насеља у западном делу Бразилије, Фосет је намеравао да иде на север до реке Паранатинге, затим да се спусти

Вештачка »природна« гума

Мада се вештачка гума већ деценијама употребљава, научници су тек сад успели да вештачки направе „природну“ гуму. То је, уствари, пластична маса изопрен, која, уз присуство метала литијума и на одређеној температури, из течног стања прелази у гуму готово идентичну природној.

Још 1879 године Француз Бушарда загревао је природну гуму и на врло високој температури добио је једну лако испарљиву течност, коју је назвао изопрен. Његово уверење да је изопрен можда кључ за добијање вештачке гуме касније се обистинило: између 1909 и 1912 године изопрен је синтетички добијен у Немачкој и употребљен за производњу вештачке гуме, чије су поједине врсте по ква-

литету знатно надмашивале природну, поред осталог и по моћи растезања. Док оне издржавају притисак од 4984 килограма на квадратни инч (инч = 2,54 см), природна гума може да издржи само 2038 килограма.

Једна врста синтетичке гуме, која се добија од полиуретана, обећава праву револуцију у производњи аутомобилских гума. Данас се она углавном употребљава као сувише-раста гума, за тапацирање и пазолажију. Кад буде усавршена, она ће се израђивати гуме за разна возила које ће надживети сама возила, јер ће моћи да издрже вожања од преко 150.000 километара.

Још у време шпанских конквистадора причало се да негде у Баволовој Гори, која се налази у сливу Оринокове притоке Корони, постоји један водопад који се „излива из самог неба“. Разуме се да су ту легенду сви сматрали за — легендару. Године 1935, авијатичар Џими Енцел, трагајући за „реком са златним дном“, открио је водопад који се „излива из неба“. Каснијим мерењима утврђено је да је „Анџелски водопад“ (игра речи: на енглеском „енцел“ значи „анџео“) у Баволовој Гори висок 980 метара и да је готово пелесет пута виши од Нијагаре.

Програм Међународне геофизичке године обухвата и слање стотина експедиција у најразличитије крајеве земљине кулге. Њихове маршруте прекирају нашу планету густом мрежом. Тада ће, можда, научници успети да продру и на Рикардо Франко Хилс и у његов тајанствени „ишчезли свет“.

У ГОСТИМА КОД ЕСКИМА

Може се случајно догодити да се нађете у неком ескимском селу, али тада немојте сматрати да сте обавезни да се при сусрету поздрављате трљањем свог носа о домаћини нос, као што сте вероватно читали у разним причама о становницима северног поларног круга. То је већ одавно изишло

из моде. Стисак руку заменио је трљање носева, само што се он врши с више церемоније. Ви узимате туђу шаку у своју десницу и, смештећи се, уздижете је до висине свог лица. Ако сте позвани на пресно фокино месо или на печену китову цигерицу, никако немојте пропустити да неколико пута гласно подригнете, јер ћете на тај начин најбоље показати своје домаћину да вас је добро почастно.

ТЕШКО ЈЕ ЈАСНО ПИСАТИ...

Балзакове романи често је илустровао Шарл Бертал (1820—1882), француски цртач и карикатуриста. Кад год би Бертал нашао на неразумљиво место у тексту, отишао би до Балзака да га упита објашњење. Тако једном Бертал дође и рече:

— Драги мајсторе, овај став никако не могу да разумем.

Балзак узме књигу, прочита тај став наглас и грохотом се насмеја.

— Заиста, рече он, ово је галиматјас, али то сам намерно учинио...

— Зашто намерно? — упита Бертал.

— Ево зашто, драги Бертале. Ако писац не би понекад надражно читалачку публику неком нејасном фразом, онда би јој изгледало сувише прост, па можда и глуп, јер све што је јасно публици се чини лако и наврно и уображава да би и она могла тако урадити. Баволска публика нема појма како је тешко писати просто и јасно. Због тога понекад уметнем у своје романи и понеку нејасну фразу, да би се читаоци ухватили за косу и казали: „Ово не разумем. То прелази моје снаге. Заиста је Балзак веома паметан човек“.

ДЕКАРТ СКУП, ЗОЛА ЈЕВТИН

У Паризу је трговина аутограмима достигла огромне размере. Само приликом једне продаје откупљена су 384 рукописа, за суму од 12 милиона франака. Највиша цена постигнута је за једно Декартово писмо Хајгенсу: 2.100.000 франака. Одмах за њим стоји једна прокламација Луја XVI упућена Сталежима, продата за 1.600.000 франака. Међу писмима савремених књижевника највише се траже Прустова, која се котирају просечно по 50.000 франака примерак. Клоделу и Жиду, међутим, пада цена, а ни Зола се баш не може похвалити, јер је једно његово писмо плаћено само 8.000 франака. Код музичара цене такође варирају. Док је један Вагнеров рукопис продат за 123.000 франака, Вебер је достигао једва 38.000, а Сен Санс само 5.000. Слика Ван Гог припада највишој категорији, са ценом од 250.000 франака за једно писмо.

БЕСКОНАЧНИ ТЕЛЕФОНСКИ РАЗГОВОРИ

У Јужној Америци, на пример у Буенос Аиресу, ко жели да телефонира једноставно уђе у прву кафану, подигне слушалицу, окрене број и остане у разговору колико му срце жели. Тамо се разговара по пет, десет, двадесет, па и три-

десет минута, без обзира што можда још неко чека да се послужи истим апаратом. И, што је најлешје, нико се због тога не љути: ни власник кафана, ни онај ко чека. У Аргентини се не плаћа за телефонске разговоре у кафанама, ма колико они трајали.

НЕ ЧУДИ СЕ АКО НАМИГУЈЕ

Ако се једног дана нађете у Португалији, немојте се изчудити кад видите неког њеног становника како се, намигујући на једно око, уштиную за доњи део ува. Није у питању никаква нервоза, већ обичај којим Португалци изражавају своје допадање, рецимо према некој пролазници. Али, кад Португалац угледа каква лепо намештен излог, који му се такође свиђа, он ће начинити исти покрет. — Ако у неком шведском ресторану дате напојницу, келнер ће вам одговорити: „Так-так!“. Тим звуком он не мисли да подражава ни митрафејз ни клеветашке роде, већ само изражава своју захвалност. Реч „так“ Швеђани често употребљавају, а најчешће у смислу захвалности. Учтивост је велика врлина овог народа. Код цвећара, књижара, апотекара или у каквој другој радњи, кад вас продавац услужно, рећи ће вам: „Госпо-

дине, много хвала“. Кад платите, захвалиће вам се по други пут, а кад побеге излазу чућете и по трећи пут исту реченицу: „Много хвала!“

НАЈСТАРИЈИ ЧОВЕК НА СВЕТУ ИМА МЛАДО СРЦЕ

Свестрани медицински преглед који је недавно извршен над Хавиером Переиром, чистокрвним Индијанцем из племена Зену, за кога се сматра да има 167 година, показао је да је Переира још снажан, живахан и здрав. Мада медицинска наука не располаже методом којом би се могле одредити тачне године једног одраслог човека, лекари су се сложили да Переира има 150 година, а можда и више.

Медицински говорници, Переира се налази у одличном стању. Његово памћење скорашњих догађаја је изврсно (познато је да се стари људи добро сећају давних догађаја, а да новије заборављају), а испитивања су показала да „нема индијца које би указивале на старење мозга“. Иначе, Переира је потпуно слеп на лево око, а десним само делимично види. Изгубио је све зубе, а његове бубне опне показују извесне знакове закречавања. Његова кожа је кожа старца, али не старијег од 70 година.

Переирине руке показују знаке артритиса, али, узевши у целини, „његови зглобови су у таквом стању да би му многи млади људи могли позавидети“. Његови мишићи нису много развијени, али су веома јаки. Он може да се погне два спрата а да се не задуне. Крвни притисак му је у нормалним границама, а преглед није открио никакве трагове ни некадашњег ни скорашњег срчаног обољења.

Ипак је највеће изненађење изазвало стање његових крвних судова, код којих није откривен чак ни наговештај закречавања.

ПОСУЂЕ БУДУЊОСТИ

За десет до петнаест година, кажу неки технички стручњаци, имаћемо у кући апарат који, на прост притисак дугмета, избацује шоље, чаше и све друге врсте посуђа од неке једине пластичне масе. После обода, домаћица неће морати да пере судове: све ће једноставно побаци у канту за отпатке. За идући обед машина ће се већ „постарати“ за ново посуђе.

ПОШТЕНИ ЛОПОВИ

Лопова се треба чувати у свакој земљи, па и у Мексику. Али, ако се обратите мексиканским лоповима и замолите их за услугу да вам, рецимо, припазе на ствари, они ће дати све

од себе да оправдају њихово им поверење. Кажу да им можете поверити било какве предмете од вредности. Крадљивац коме су ствари дате на чување пре ће погинути но што ће дозволити да оне нестану.

„ПОУЗДАНО, КОРИСНО, ПОДЕСНО КОД НАС ПОРУЧИТИ ВРЕМЕ!“

Последњих година научници се све више баве питањем дугорочних временских прогноза. Метеоролози сматрају да ће успешно решити тај проблем, па чак тврде да ће доћи време кад ће се клима моћи регулисати по жељи и према потребама појединих области. Док се то не оствари, остаје нам само да маштамо о томе каква ће бити живот кад киш, снег и сунчано време буду могли да „поручујемо“.

Предности „климе по жељи“ свакако су огромне, али текло је замислити да ћемо сви, појединачно, моћи да поручујемо време какво баш ми желимо. Какву би збрку те наше жеље изазвале није тешко претпоставити. А ево како је то замислио један новинар-хумориста, који се усто бави и науком.

Поштовани уреднице, Страховито сам узбуђен и испуњен негодовањем, па вас молим да моје писмо објавите на страницама вашег листа. Почећу испочетка. Дуго сам се одлучивао куда да пођем на годишњи одмор. Можда на тихоокеанску обалу Камчатке? Али, тамо сам био већ толико пута и, искрено говорећи, та дивна места препуна су гостију. Да не дуљим, изабрао сам северну обалу Тајмира; тамо сунце никад не залази, плаво море — шта да човек још пожели! — и резервисао сам место у пансиону „Поларна светлост“.

Кад сам се већ спремао на пут, привукао ми је пажњу рекламни плакат бироа за поручивање времена:

„Поуздано, корисно, подесно код нас поручити време!“

Одлучио сам да поручим време за свој одмор. Окренуо сам број бироа на видеофону — заузето. Поново сам позвонио после пет минута — заузето. После пола часа — опет заузето. Најзад, после пуна два сата на екрану видеофона појави се старчић који је примао поручивање. Његов туробан изглед и напострешена брадица нису уливали неко нарочито поверење. Додуше, наочари су му биле сасвим модерне: кристалне и са оквиром од титанита, колико сам могао да запазим, али упркос томе он је, усред електронских машина које раде брзином муње, изгледао некако архаично. „Неизоставно ће тај нешт, побркати“ — помислио сам. Ипак рекох:

— Хтео бих да поручим време за годишњи одмор. — Изволите. Који вас крај интересује? — Северна обала Тајмира. У њеном углу екрана појави се једна табла, слична једовнику у ресторанима. Чегу све ту није било: и тропска врућина и освежавајући поветарац, и кишица, па чак и тајфунчићи — за љубитеље.

Брзо сам изабрао и стао да поручујем, а старчић је притискивао дугмад на машини. — Једном недељно тропска врућина, два пута кишица, умерено топло... Кад је поручбина била готова и плавни екран се угасио, одахнух се олакшањем. Стигавши у место одмора,

ушутих се право у ОУВ (Обласно управљање временом). Примила ме је лепушкаста девојка луте косе.

— Добили смо вашу поруџину, — рече ми она осмехујући се. — Ево је, не брините, — и она ми показа траку од хартије избушену на много места. Али, осмех девојчини био је тако лакомислен, а очи тако плаве да сам се некако узнемирно и замолно је да ми покаже на који ће се начин извршити моја поруџбина.

— Ми стављамо вашу поруџину у ову електронску машину, — објасни девојка, а она аутоматски издаје наредбе станица за временске прилике. — Сама издаје наредбе? Аутоматски? — запитих је. — Разуме се, сама. — И ви се у то не мешате? — Ма шта ви мислите? Најзад, умирен, кретох на плажу.

Све је било дивно, тачно по поруџбини. Сунце је пекло све јаче, на небу није било ни облачка. Али мој сусед, де-

бељко у пругастим гаћицама за купање, читаво време је нешто мрмљао, погледао на небо и гуњао:

— Безобразлук! Жалићу се! Наједном, све се изменило. Онекуд је наишао облачак и из њега се излила киша. У почетку је била хладна, а затим је постајала све топлија, као топао млаз из туша. Али, ја за данас нисам поручио никакву кишу.

Сад сам ја гуњао, али је зато мој сусед са задовољством изложио киши своја округласта леђа.

Ни он није дуго уживао. Облачак је отпловио, а на потпуно ведром небу севрнула је муња и на златасти песак на плажи поче да пада снежица. Време се мењало сваког минута: час је крупан град бубњао по нашим главама, час нас је шкрпила киша. Минут затим кишу је заменила таква ућина да нам се кожа буквално пред очима почела

Несрећни пионир ваздухопловства

Техничком музеју у Бечу налазе се модели готово свих летелица на којима су пионери ваздухопловства покушавали да завладају ваздухом. Ту се може наћи Лиленталова летелица, авион браће Рајт, модел летелице аустријског проналазача Етриха коју је саградио 1910 године и назвао је „Етрих-голуб“, „аутоплан“ Немца Пишофа саграђен исте године, као и „Бразил“, балон Бразилијанца Алберта Сантос-Димона.

Алберто Сантос-Димон родио се 1873 године. Као осамнаестогодишњи младић отишао је у Европу и у Паризу пронао готово читав живот. Читави романи Жила Верна, Сантос-Димон је дошао до убеђења да лет кроз ваздух није само плод маште занесених писаца, већ могућност која чека да буде остварена. Сантос-Димон био је техничар-самоук, а како је потпуно из-

богате породичне имао је довољно средстава за своје опите. Његов први балон стајао га је 250 франака: „Најлепши, једини, коме сам дао име Бразил“.

Октобра месеца 1901 године Сантос-Димон надлетео је својим балоном Ајфелову кулу. Тај подвиг донео му је не само признање, већ и награду од 100.000 франака. Но, он се није задовољио балонима, већ се касније посветио конструкцији летелица с крилима. Године 1906, такође октобра месеца, он је успео да својом летелицом прелети 50 метара. Тај подвиг донео му је нову награду.

Алберто Сантос-Димон био је омален, мршав, меланхоличан човек крупних, тужних очницају. Све до почетка Првог светског рата он је у својој париској радници без престанка усавршавао своје моделе и покушавао да конструише нове. Рат, који је прекинуо његов рад, донео му је једно тешко разочарање. Био

љуштити, а одмах затим појавили би се пламени језици поларне светлости. А море! Оно се час узбурило пенило, да би се одмах умирало.

Ја и дебело се згледамо и дадосмо се у бег. И баш тада је налетео циклон. Дограбио је мога суседа, окренуо га и стао га тако брзо дизати у вис да су се црне и беле пруге на његовим гаћицама за купање слиле у нову, непознату боју. Једва сам стигао да га зграбим за ногу и отнем из шала ужасног ковитлаца.

Разгневиен и покривен модрицама одјурно сам у ОУВ, не бих ли дознао ко је начинио ту збрку: старац или она љупка девојка. Њене плаве очи биле су потамнеле од суза. Очигледно, нисам био први који је дошао да истражи своје негодовање. А знате ли шта ми је одговорила:

— Молим вас, не вичите. Вас је много, а време може да буде само једно. Дај овоме кишицу, другоме поларну светлост, трећем врућину. Свима не можеш угодити. Видите и сами шта онда испадне. Нема разлога да се љутите. Мени је моја баба причала да је 1956 године провела одмор на Криму. Прогноза је обећавала лепо време, а стаало је падала киша. Видите, тада нису могли ни време тачно да предвиде, а не да га удесе према вашој поруџбини. А ви се љутите!

Тада сам се разбеснео: — Шта ви ту мени причате бабине приче? Сад је 1996 година. Немамо потребе да помињемо прошлост. Треба свакоме пружити време према индивидуалној поруџбини!

Мислим да ће јавност подржати мој захтев.

С дубоким поштовањем, стални читалац вашег листа — Н. Н.

П. С. Ипак бих хтео да знам ко је поручио циклон. То је већ простаклук...

је као убијен кад је чуо да су у рату употребљени авиони. Мисао да је својим животним делом допринео стварању новог, страховитог бојног оружја није га више науштала. Оставио је Париз и вратио се у своју домовину. Али, ни ту није нашао тражено спокојство. Мисао да су авиони послужили за убијање људи притискивала га је све више. Године 1932 Сантос-Димон извршио је самоубиство.

КО ЈЕ ПРВИ ТУМАЧИО УЛОГУ СИРАНА ОД БЕРЖЕРАКА?

Беноа Констант Коклен — старији, француски глумцац и писац, родио се 1841, а умро 1909 године. Први пут се појавио 1860 године у Француској комедији, а после тога и у другим позориштима. Коклен је играо главна лица из Молијерових дела, а он је први креирао и Ростафовог Сирана од Бержерака. Написао је и неколико дела, а главна су му: „Уметност и глумцац“ и „Начин предавања монолога“. Године 1904 гдствовао је и у нашој земљи.

КАО НА

Живом батини

Захваљујући динамиту, релативно лако подижемо путеве, грађимо железнице, ширимо мореузе, просецамо канале, пробијамо тунеле, бушимо петролејске изворе и снабдевамо се многим важним сировинама без којих се живот не може више замислити.

Један килограм динамита може да развије снагу која је у стању да баца у ваздух два аутомобила од по 1.500 килограма, и то до висине од сто метара. Експлозија једног пуњења од 750 килограма, какво се обично употребљава у већим каменоломима, обара 4.500 тона стена, које се истовремено цепају на блокове широке петнаестак сајет-метара.

Радници запослени да добијају овог експлозива имену више изложени опасностима као некада. Ево како изгледа једна фабрика динамита која у Плавим Планинама, у Пенсилванији, заузима простор од 2.400 хектара.

је цео рад у фабрици. Експлозивно дејство нитроглицерина открио је, 1846 године, италијански хемичар Аскањо Собrero. Дуго година та опасна супстанца служила је искључиво као лек за срчане

нос и руковање претстављали велику опасност, а друго што се догађало да он не експлодира увек. Тек двадесет година касније, као што је познато, Шведњанин Алфред Нобел дошао је на мисао да га помеша са извесном врстом саликат не земље. Отада се нитроглицерин све више примењује као експлозив.

Од Нобеловог проналазка до данас поступак за добијање динамита претрпео је знатне промене. Производња је постала савршенија, али опасност увек прети људским животима. Главни напор свих који се баве овим послом састоји се у бризи да ниједна кап нитроглицерина не претри ни најмањи потрес. Сем тога, све справе за израду динамита начињене су од дрвета или од меког метала. Од меког метала је, на пример, мешалица која меси 500 килограма ове сме се све док она не добије светложуту боју. Кад је то готово, радник дрвеном „кутљачом“ дели „кашу“ на три једнаке гомиле, које се нарочитим колицима преносе у магацин.

Захваљујући строгим мерама безбедности, у фабрикама динамита је постигнута велика сигурност. На пример, у фабрици у Пенсилванији између 1920 и 1930 године догодио се 21 смртни случај. У току наредних десет година на раду је изгубило живот осам људи. Од 1940 до 1950 године погинуло их је четири, а за последњих шест година у њој уопште није било несрећних случајева. Мере за заштиту људских живота данас су свуда у свету тако значајно спроведене да се рад у појединим фабрикама динамита сматра сигурнијим но у многим другим гранама индустрије.

ВЕРОВАТНА

ЛОЗА ПОСМРЧАДИ

Бозуе Манатанаро из Форлија, у Италији, рођен је два месеца после смрти свога оца. Његов отац био је такође посмрче, а исто тако и дед и прадед.

СЛУЧАЈНОСТ, ИЛИ...

Орвил Ворстер из Ерлангера, у Америци, припада једној породици у којој су се током четири генерације сви мушкарци женили девојкама које су се звале Сара Елизабета.

НЕЗГОДАН ПОКЛОН

Два Немца, по имену Пен и Мајнер, добили су од свог заједничког школског друга једно велико буре

љен од Берлина 800 километара. Како нису имали новца да плате подвоз за буре, они су га ваљали од Бернкастела до Берлина. То се догодило 1930 године.

БРЗА БРЗИНА

Едвард Петерсон из Покатела, у Америци, може за 2 минути и 53 секунде да расклопи и поново склопи писаћу машину и да исто још откуца своје име и презиме.

ИЗ ЖАЛОСТИ ЗА РИБОМ

Марко Лициније Крас (115—58 пре наше ере), римски војсковођа и државник који је, 71 године, победно воју робова Спартака, носио је читаву годину дана одело за жалост оплакујући на тај начин смрт

једне рибе-змијунице која му је била љубимца. Крас су у Берлину, а дародавац је био најбогатији човек у Бернкастелу, који је уда-

Увари на капијама никад не питају посетноца носили са собом шибницу или упаљач, већ тавесно прегледају и најмањи шав у одећи. Пре но што се уђе у ужи фабрички круг, сваки посетилац је дужан да на шипеле навуче специјалну обућу од каучука, да својим бовонима не би случајно изазвао какву варицицу.

Док су на послу, радници носе обућу с бовонима од каучука и пертле без металних врхова. Фабричка пернионица рубља снабдева их свако јутро белим и чистим рубљем, радним оделом, чарапама и рукавицама, као да ће цео дан да проведу у операционој сали. На радном оделу постоје само спољни џепови, и то од мрежасте материје, да се у њима не би случајно заборавила каква метална алатка. Једанпут месечно, кад се нико не нада, врши се општи претрес, да се утврди не кријумчари ли неко од запослених шибнице или друге опасне предмете.

Производња почиње у једном мањем одељењу које се налази на планини брега. Зграда је добила име „НГ“ зато што се у њој, мешањем глине рина с киселинама, добија нитроглицерин. Удаљена 150 метара од осталих грађевина, опкољена је високим земаљним насипом дебелим 20 метара. Насип има нарочит облик, до кога се дошло после дугих студија, како би се, у случају експлозије, цео ваздух одбио увис и тиме заштитиле околне зграде. Да се бар донекле избегну нежељене последице, цео до здање је подигнуто од дрвета. Тако, ако се догоди несрећа, зграда се мрви у прах и пепео, уместо да бетонско или гвоздено комађе лети наоколо, угрожавајући друге објекте.

Већ на самом улазу у зграду „НГ“ посетноца изненади натпис: „Само четири човека!“ За свако здање у коме може да се догоди експлозија одређен је тачан број људи који смеју да се унутра задржавају. Чим који од руководиоца или каква непредвиђени посетилац уђе у зграду, један од радника је аутоматски напушта и чека напољу док онај не изиђе.

Сви подови у фабрици нитроглицерина покривени су оловом, зато што тај метал нити гори, нити изазива варицице. Сви делови машина, као и складишта за глицерин и киселине, начињени су од материјала који има иста својства. Електрич-

болести и као необичан производ за радознале посетноце хемиских лабораторије. На почетку, нико није мислио да ни троглицерин употребити као експлозив. Прво зато што су пре

не сијалице обложене су нарочитим стаклом. Ако сијалица прегори, она се може заменити другом тек пошто рад у том одељењу престане. Сваког дана, пре но што почне производња, празне машине се стављају у погон да се види јесу ли исправне. Двапут годишње оне се расклапају и подвргавају нарочитом испитивању.

Мало је материја које су толико опасне за руковање као нитроглицерин. Чим почне мешање разних производа из којих се он састоји, радник не скида очи с машине и с бројчаника. Мешавина мора да има температуру од 5 степени. Ако би температура почела нагло да се пење, радник мора сместа да повуче дрвену полугу, која одводи опасну смесу у резервоар с хладном водом.

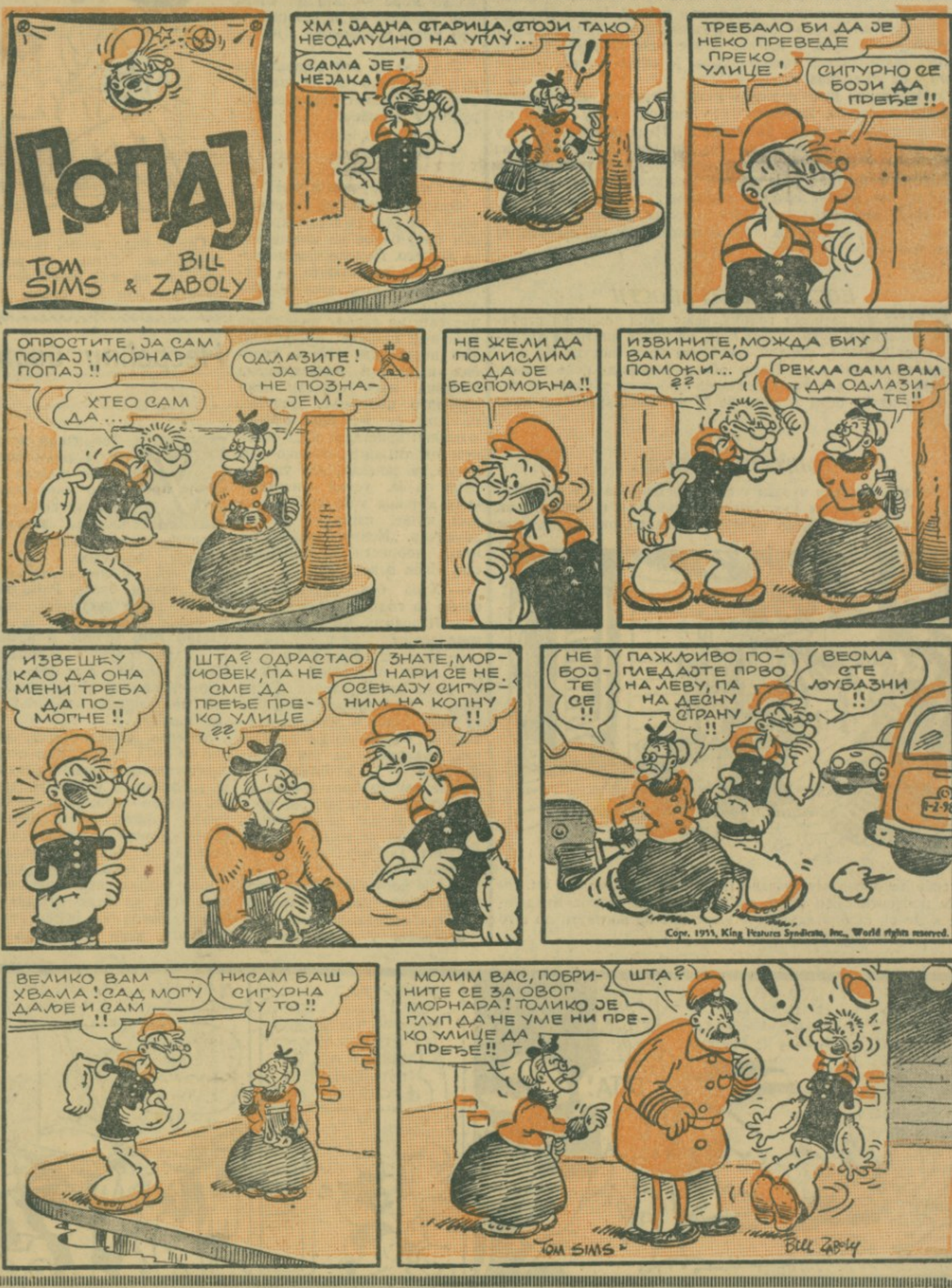
Нитроглицерин, који се овде скраћено назива „уље“, отиче у резервоар кроз цев од каучука. Цев је ујекљена у дрвену подлогу и вијуга до резервоара удаљеног неколико стотина метара. Од резервоара нитроглицерина до места где се производи динамит, „уље“ се преноси дрвеним колицима чији су точкови обложени пумпанним гумама. У свака колица стаје 330 килограма овог „безазаленог“ уља. Било да пада киша или дува ветар, да је топло или хладно, људи по цео дан лагано превозе нитроглицерин по поплочаној стази. Изузев грмљавине, ништа не може да их заустави. Али, ако почне да грми, сместа преста-

ПЛАВА КИША

Сву ноћ између 7 и 8 априла 1954 године, у америчком граду Давенпорту падала је киша. У томе, наравно, нема ничег чудног. Али, сутрадан ујутру грађани су са чуђењем и неком врстом страха видели да су њихови домови, оградe, аутомобили и сви предмети који су се преко ноћ затекли напољу прекривени плавичастим тачкама.

По граду су почеле кружити разне, противречне и фантастичне приче. Листови су покушавали да умире грађанство. Једни су писали да су, највероватније, жестоки налети ветра који је пратио кишу захватили неку водом расквашену боју и разнели је по граду. Други су уверавали становништво да плавичасте тачке нису ништа друго до микроскопски ситне животињчице које је донео ветар. Међутим, чланцима објављеним у новинама нико није веровао и сујеверни страх све се више ширио.

Општинска управа позвала је упомоћ стручњаке. Најзад, биохемичари и ботаничари успели су да утврде да су плавичасте тачке уствари несазрели цветни прах америчке тополе и белог бреста. Тога пролећа, наиме, тополе и бели брестови цветали су обилније но обично и облаци цветног праха, ношени снажним ветром, дигли су се до великих висина. Кад је киша почела да пада, заједно с њом падао је и цветни прах, који је, у облику тачкица, покрио све предмете. Плаву боју праха ботаничари су објаснили присуством нарочитог пигмента који се растворио у води.

АРГОНАУТИ И ЗЛАТНО РУНО

Према грчкој митологији, као што је познато, Аргонаути су били грчки хероји који су бродом „Арго“ отпловили за Колхиду да освоје златно руно. Ратника је било око 50, а међу њима су се налазили: Херкул, Кастор и Полукс, Орфеј и друге легендарне личности. Међутим, грчки археолог Деметриос Теохарис тврди да је недалеко од волоског пристаништа, у Тесалији, нашао на једном брежу на зидине старог града из кога су Аргонаути заиста пошли у освајање златног руна, што се догодило отприлике на четврт столећа пре но што је почео Тројански рат. Он је досад већ откопао остатке дворца краља Пелиаса, који је, према легенди, утицао на свог рођака Јасона да иде и тражи златно руно.

Остаци откривеног дворца воде порекло из три епохе и зидани су на три начина. Први део палате подигнут је 1550 године пре наше ере и претставља најстарију познату микенску грађевину. Њени остаци мису потпуно откопани, јер се простору испод зидова неке турске грађевине из Средњег века. Поред осталог, Теохарис је нашао на комађе вазе на коме се лепо разликују цртежи лађа с двадесет весала, што значи да је и пре аргонаутског похода постојала могућност да се морепловци отискују на пучину, било ради златног руна или ради гусарења.

* * *

РЕФЛЕКТОР ЗА МЕРЕЊЕ ВИСИНЕ ОБЛАКА

Зимски месеци су веома тешки за пилоте, ваздухопловне метеорологе и све оне који се брину о сигурности лета. При томе је и оцењивање висине облака од велике важности, што није лако кад је и питању једнолично, сиво зимско небо. Истина, извезвано особље у стању је да да врло тачне процене, али су спак могућне грешке, које могу да доведу до великих несрећа.

Зато се сада на аеродрому у Франкфурту на Мајни прибавља помоћу нарочитих дневних рефлектора, чије је дејство недавно приказано. Њихова светлост одбија се од облака и враћа у нарочити пријемни апарат са фото-ћелијама. Висина облака одређује се на основу времена које је протекло од пуштања до пријема светлости. Опрема свих западнонемачких аеродрома оваквим апаратима стајала би око пола милиона марака.

* * *

ПРОТИВАТОМСКО ОДЕЛО ЗА СВАКИ ДАН

Једна лабораторија из Хајделберга, у Западној Немачкој, усавршила је противатомска одела која ће, изгледа, бити пуштена у продају већ кроз неколико месеци. Овај производ плод је тридесетогодишњег истраживања научника из око 50 немачких и страних института и предузећа. Општи су показали да одело не пропушта велику радиоактивних зрака, као ни бактерије, вирусе нити бојне отрове. Сем тога, штити човече тело од температуре која премаша хиљаду степени, што значи да ни топлота фосфорних и напалам-бомби не може да

нашкоди ономе који такво одело носи. У њему може да се „чува“ потребна количина компримираног ваздуха, а снабдевено је и малом радио-станицом.

Противатомско одело састоји се од два слоја: унутрашњег, који је од пластичне масе, и спољашњег, сатканог од стакленог влакна. Између њих налази се ваздух. За сада је добијено патентно право за три модела: за спасавање, за војно и за грађанско одело. Комплетно одело, рачунајући ту ципеле и рукавице, тешко је између два и шест килограма, што зависи од модела. Најлакше је цивилно одело, које стаје неколико десетина хиљада динара. Ако се узме да је ово приступачна цена, онда одела имају само један недостатак: у случају атомске експлозије делимично пропуштају гама-зраке.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ПРОТИВ УЈЕДА ПЧЕЛА

Изналажење противотрова за ујед пчела још је далеко од решења, али су ипак два немачка научника постигла делимичан успех. Наиме, они су констатовали да отров од пчелине жаоке сачињавају два састојка. За први, или како га они називају „фракција број 1“, може се начинити противотров, али за други састојак, „фракцију број 2“, то засад није могућно, јер неповољно утиче на црвена зрна.

ГАЂАЊЕ СТРЕЛОМ — ЛЕК ЗА СРЦЕ

Два немачка лекара, на основу дугих опита, утврдила су да гађање луком и стрелом веома повољно утиче на извесна обољења срца. Истог мишљења је и један амерички кардиолог, као и неки енглески лекари, који ово препоручују за извесне случајеве парализе. Једини је услов да се оно изводи на чистом ваздуху. Бавелни се овим спортом који нимало не замара, човек се вежба да буде сталоженији и прибранiji.

МИРИС ПЧЕЛА КАО „ЛОЗИНКА“

Један британски научник установио је да свака кошница, тј. сваки рој пчела има свој одређени мирис. Он сматра да овај мирис служи пчелама као „лозинка“, да једна другу распознају, а и да одмах утврде присуство уљеза, како би могле благовремено да одбране себе и своју кошницу.

СЕЗОНСКА ПЛИМА

Један научник из Оксфордског института у Калифорнији, на основу дугогодишњих посматрања и мерења, дошао је до закључка да океани, поред обичне, имају и сезонску плимину. Дизање океана крајем пролећа и лета је лагано, а највиши степен достиже у зиму, кад може да изнесе и преко 20 сантиметара. Ово дизање нивоа воде није на свим местима једнако, а разликује се и пре-

ма томе на којој се хемисфери налази дотично место. Кад се на северној хемисфери океан диже, на јужној се спушта, и обрнуто.

ЈОШ ЈЕДНА ПЛАВА КИША

Плава киша пала је у Аустралији, у месту Јордса, удаљеном неких 400 километара од опитних терена у јужноаустралиској пустињи, на којима Велика Британија врши атомске пробе. Киша се појавила три дана после последње пробне експлозије. Највеће изненађење за научнике било је то што се радиоактивност ове обојене кише показала као нешкодљива.

ЕЛЕКТРИЧНИ ДЕТЕКТОР ЗА ВЛАГУ

У Америци је начињен електрични апарат за утврђивање влажности. Он је веома осетљив, тако да може утврдити влагу у пакету а да се овај не отвара. Детектор је нарочито погодан за војску и за индустријска паковања у којима не сме бити влаге.

ФОСИЛ У ФОСИЛУ

У кречњачким стенама у Канзасу, у САД, археолози су нашли један чудан фосил. То је костур једне рибе, дуге преко четири метра, која је, по њиховом мишљењу, живела пре 90 милиона година. У утроби фосила налази се друга риба, дуга око два метра. Изгледа, бар према нађеном стању, да је већа риба утинула одмах пошто је прогутала мању, пала на дно мора и тамо је била затрпана.

ДА БИ ОДОЛЕЛА ЗЕМЉОТРЕСУ...

Троспратница од опека која ће одолевати земљотресу саграђена је у Анхабаду, главном граду Туркменије. Грађевина је снабдевана „амортизаторима“ потреса, тј. она лежи на челичним дирекцима уграђеним у њен темељ. На оба краја сваког директа учвршћена је по једна еластична опруга која треба да апсорбује потресе.

НОЋ НЕ ПАДА

Упркос тврђењу песника, ноћ не пада, већ се диже. Док се посматрачу на земљи чини да помрчина наилази без неког одређеног правца, дизање ноћи је често јасно видљиво авионским путницима који лете на исток при заласку сунца. Кад сунце утоне иза њих, сенка земљине ивице се пење у атмосферу испред њих, стварајући на тај начин према небу једну тамну зону, која претставља један од највеличаштвенијих приказа природе.

МУЗИКА У МЕДИЦИНИ

Сада није тако редак случај да се музика примењује у медицини и да се у душевним болницама или у операционим салама чују музичке композиције, које увелико помажу болесницима. За отстрањивање мржње код појединих душевних болесника психолози препоручују музику Гуноа и „Бумбаров лет“ Римског-Корсакова. Посебно се одабира музика за љубоморне. И хирурзи су установили да је страх пацијента пред операцијом знатно мањи ако су претходно слушали музику Вејн Кинга, Кеја или Монроа.

ПРОНАЂЕН ЕСКУЛАПОВ ХРАМ

У месту Беди, у Киренаници, научници су открили остатке храма посвећеног Ескулапу, грчком богу медицине. Квадратно дворниште потпуно је мермером и окружено дорским стубовима, а у средини се уздиже лепо украшена грађевина. У њој су нађене добро очуване статуе Ескулапа и Хигије, богиње здравља.

КАКВЕ СУ ТО ДРВЕНАСТЕ БИЉКЕ?

Дрвенасте биљке су оне биљке које имају дрвенасте надземне делове и, за разлику од зељастих, трају више година, развијајући обилно ткиво. У дрвенасте биљке спадају дрвешне и шибље. Дрвешне има главно стабло (дебло), док се шибље грана од земље.

... Готи нису писали готском. Њихова слова била су савим другачија и звала су се руне. ... реч саботажа долази од француске ... реч атлас као назив за збирку географских карата први је употребљено, 1595 године, холандски картограф Меркатор.

... село Бач у Одачком срезу било је у 11 веку важно политичко и црквено средиште. По њему је читав Бачка добила своје име. ... наш приповедач Лаза Лазаревић по светно је својој мајчини „Експериментални прилози о дејству живе поред једног додатка о до-

речи „сабо“ (дрвена ципела) и буквално значи „прављење дрвених ципела“. ... име Филип, доста често код нас, значи на грчком „пријатељ коња“ (Фил-хипос).

... први фармацевтски часопис код Јужних Словена почео је да излази јануара 1897 године у Загребу и звао се „Ескулап“.

... реч манекен потиче од фламанске речи „манекен“, која значи „мали човек“.

... пола милиона муња севне свакога часа у свету. Најви-

ше дана с грмљавином и севањем муња имају: острво Јава, Етиопија и Камерун (просечно 214 дана у години).

казу живе помоћу електролизе“. Ово научно дело написао је као своју докторску дисертацију. ... за Канарска Острва знали су још народи Старог века. Плиније и неки други антички писци називају их обично Срећним или Блаженим Острвима.

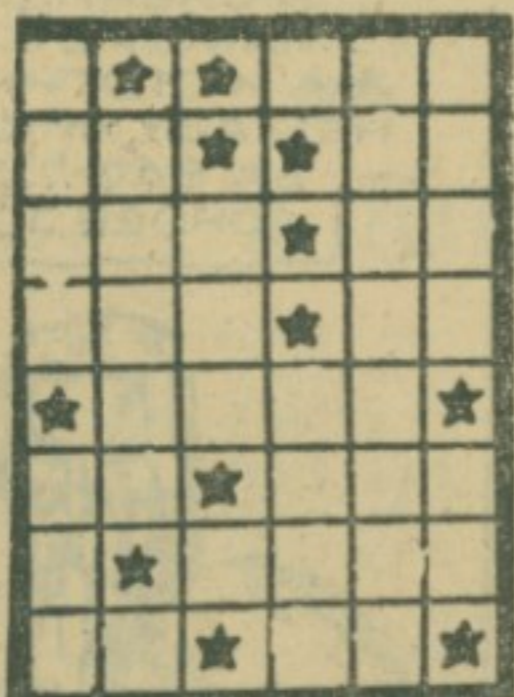
... први регрути, односно прва редовна војска у Србији, која је заведена за време Кнеза Милоша, носила је назив „уписни пандури“.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Дванаест звездица на 48 поља

На ових 48 квадрата поља је дванаест звездица. Поделите сва поља на четири једнака дела, али тако да у сваком делу буду по три звездице.

Није тешко

Често нам се учини да је неки задатак сувише тешак. Међутим, кад га мало боље загледамо, увидимо да није тако. То је случај и са овим који ћемо вам сад поставити. Ето, решите нам шта значи ова реченица: Ибарг еберг еад инар онар ок.

Кад је чамац мали...

Филип и Алекса са својим оцем и мајком хтели су да се превезу преко реке. Међутим, имали су на располагању свега један чамац, који је могао да издржи оптерећење од највише 64 килограма. Зна се да су Филип и Алекса били тешки сваки по 32 кило-

И овако и онако

Слава је замолила свог пријатеља сликара да је наслика. Знајући колико је Слава ципидлака и бојећи се да јој се слика неће допасти, сликар је истовремено направно две. Ако једном не буде задовољна, ето јој друге.

Ако не верујете, окрените слику наопачке па ћете одмах угледати и други Славин лик.

Дашто ми ти дашто

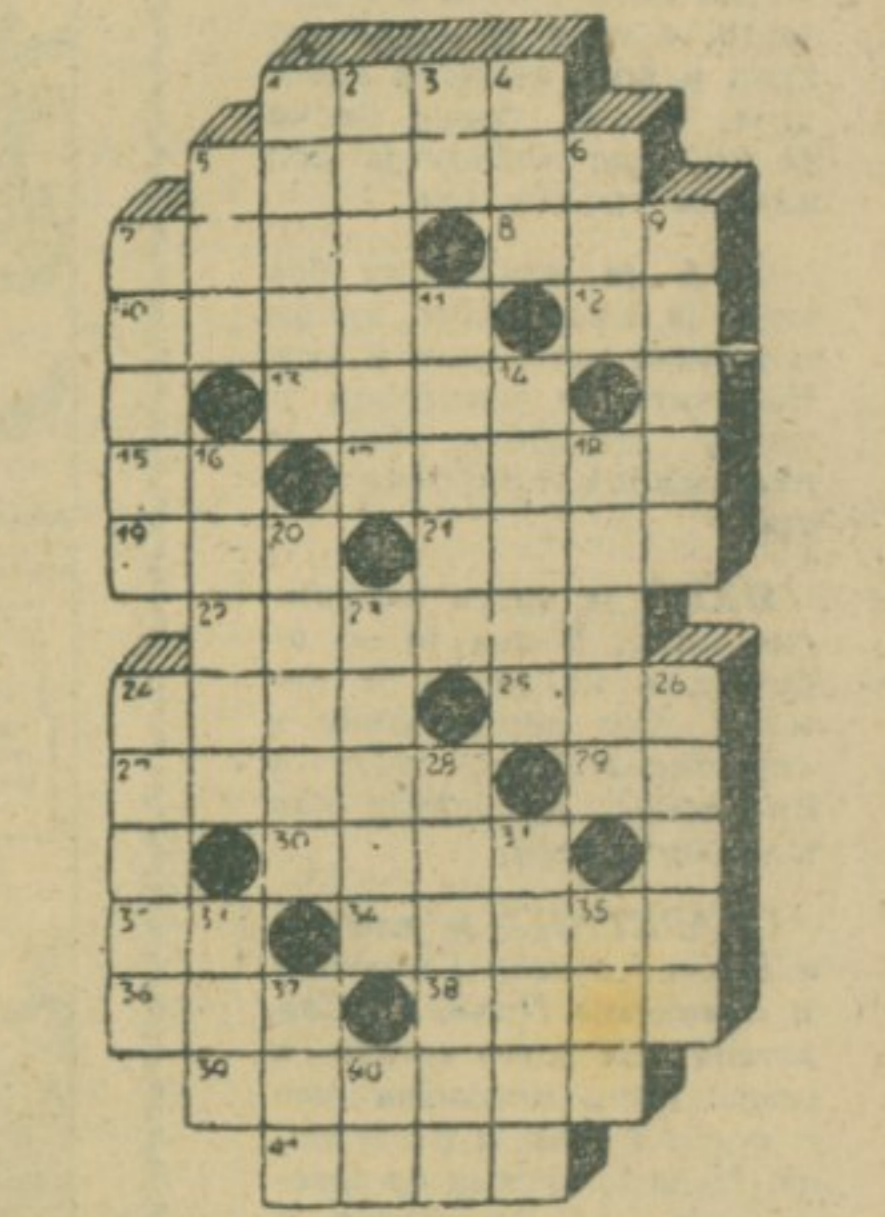
- 1) Мање од ораха, теже од товара?
2) Пуно решето лешника, међу њима орах?
3) Озго трава, оздо брада, а у средини месо?
4) Ја убих бика на врх зеленика, Меса има, а крви нема?
5) Један до суводола, два дола суводола, међу њима Влак седи, сам се цар од њега боји?
(квештидох л'вех (е'рждо (е'мди (е'квештаве л'вех п'во -ерг (е'вдеж чигекож (1)

Прецртајте ову лепу жирафу на неки дебели картон, па је исеците тачно по ивицама. Пресавијте затим доњи део цртежа по испрекиданој линији и жирафа ће вам стајати у свој својој величини.

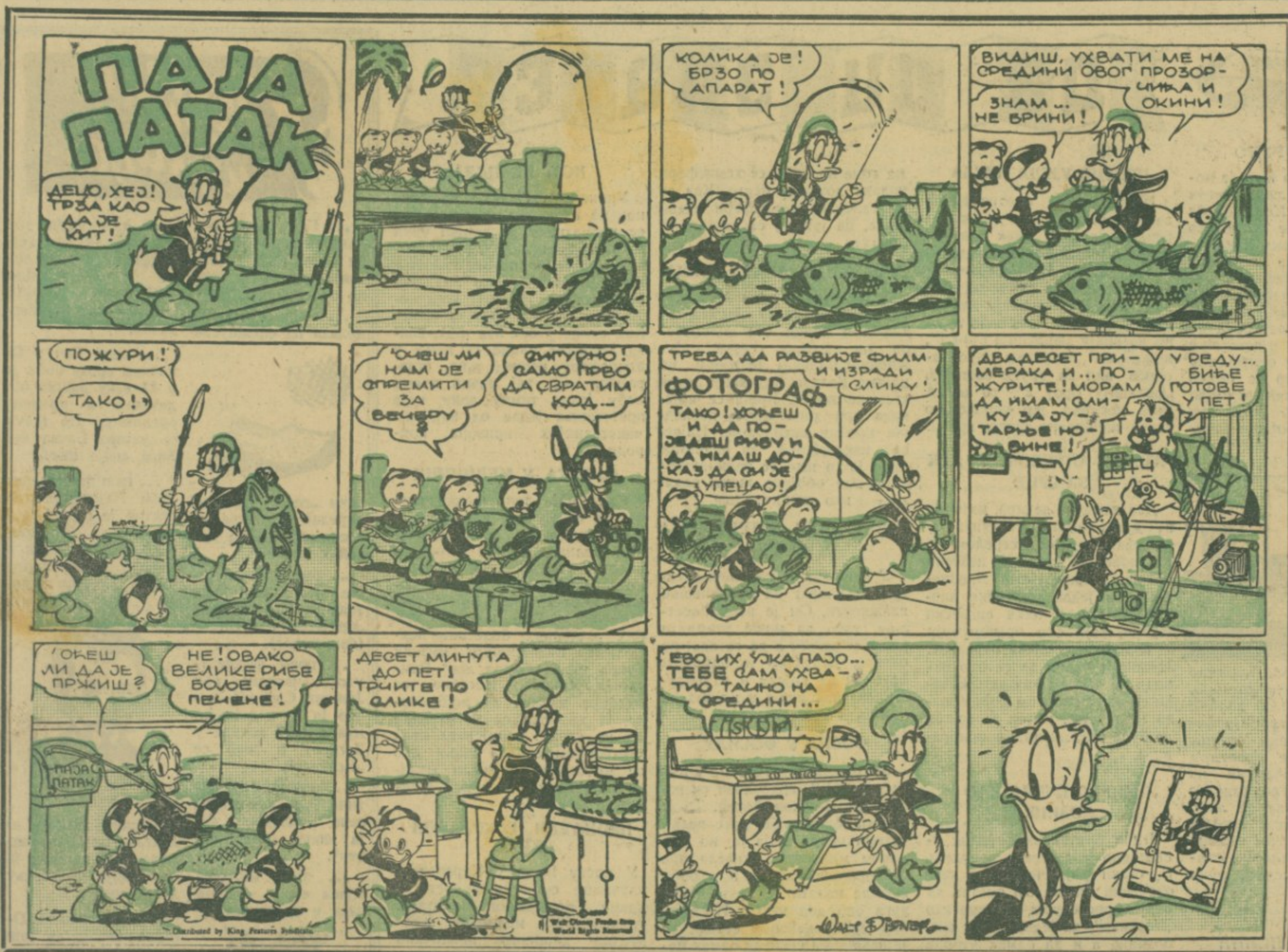
- Водоравно: 1) тигањ; 5) мађарски лакотлетичар; 7) једна птица; 8) лука у Израелу; 10) личност из ариповетке „На бунару“; 12) коњ; 13) место у Војводини; 15) лична заменица; 17) делички нанос; 19) један од оснивача Рима; 21) невоља; 22) стара италијанска игра; 24) неосељена; 25) женско име; 27) биљка сувих предела; 29) првак; 30) роман Емили Золе; 32) два слова; 34) земљорадник; 36) алкохолно пиће; 38) град у Француској; 39) река у Јужној Америци; 41) један цвет.

- Усправно: 1) планина у Турској; 2) плоча која покрива капител стуба; 3) домаћа животиња; 4) река у Швајцарској; 5) боја лица; 6) летовалиште у Истри; 7) планина у Русији; 8) грчко полуострво; 11) једнолична праживотиња; 14) Борилиште; 16) држава у Азији; 18) град у Турској; 20) картагински војсковођа, оснивач војне моћи Картагине; 23) кинар; 24) град у Белгији; 26) рогозина; 28) јужно воће; 31) главни град једне европске државе; 33) пекар; 35) мушко име; 37) река у Холандији; 40) египатско божанство.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

- Водоравно: 1) ак; 3) шмрк; 5) сликар; 7) Еве; 8) Тор; 10) том; 11) кама; 12) ат; 13) Анам; 14) амалин; 17) Енеј; 18) отоман; 20) Обод; 21) ос; 23) каде; 24) крт; 25) али; 26) амо; 27) актив; 30) арза; 31) ка.
Усправно: 1) ами; 2) Крк; 3) шлем; 4) Каталија; 5) свота; 6) роман; 7) ет; 9) рам; 11) калем; 13) методика; 16) анода; 18) обала; 19) норма; 20) ока; 22) сто; 24) кара; 28) трк; 29) иза.

ИМАЋЕ ВИШЕ ПОСЛА

Влаја: Ујка-Паја, је ли боље да учим за очног или за зубног лекара?
Паја: За зубног. Знаш како је, човек има само два ока, а 32 зуба!

ДОБАР ТРГОВАЦ

— А возе ли лако ова кола? — пита један муштерија Шилу, који се од пре неког времена бави продајом аутомобила.
— Да ли возе лако? Рећи ћу вам ово у поверењу. Кад њиме неког презагите мислите да сте за само заголицали. Ето, татња су то кола!

ДОСКОЧИО МУ

— Заборавио сам новчаник код куће, — вели Пера Ждера Попају. — Молим те, дај ми до сутра 500 динара.
— Жао ми је, немам, — одговори Попаја. — Али, ево ти десет динара за травај да одеш до куће по новчаник.

УВРЕДА

— Црни Пери, ти нијеси алкохол као воду, — пребације му Белка.
— Којешта! — увреди се Пера. — Зар заиста мислиш да биш могао да попијеш толику количину воде?

Који је одговор штакањ

ТРАМПОЛИН је: вулкан у Јужној Америци; спортска направа; град у Италији; врста рибе у Јадрану

ФТА је: место у Тунису; врста чајца која плови уз обале Индијског Океана; митолошко биће племе у Арабији

ПАКО је: животиња; планина; стари назив за сребро; забавна игра

ГДЕ СЕ НАЛАЗИ ПЛАНИНА СТАРЕТИНА?
у Далмацији
у Босни
у Истри
у Србији

ОДГОВОР

ТРАМПОЛИН је скакачка даска, кося и опругаста, с које се скаче из трка и која скакача одбацује. Иначе, таква даска је код нас познатија под именом трамбулина.

ФТА је египатски бог који је имао дебео трбуз и велика уста, уши и очи. Нарочито је поштован у граду Мемфису. Он је био симбол природне снаге.

ПАКО је врста перуанске лаке. Мања је од обичне, а нарочито је цењена због веома fine и скупоцене вуне, коју у Енглеској прерађују као камиљу длаку.

СТАРЕТИНА је планина у Босни, између Гламочког и Ливњског Поља. На Старетини има доста вртача и увала. Њена површина јако је оскудна водом и изворима. Највиши делови су готово голи, док су стране и нижи крајеви већим делом под вегетацијом. Подножјема Старетине и преко ње води више сеоских путева и стаза, док грађених путева нема.

Гу, сибаловине
Малог
Цоннија
МОРНАРА
ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

